

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน เกี่ยวกับการพัฒนาในส่วนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัด ชัยนาทในยุทธศาสตร์ที่ 2 ได้แก่ การสร้างโอกาสและกระจายรายได้สามารถพัฒนากิจกรรม ตามแผนกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจ การพัฒนาการตลาดและระบบ Logistic และ การพัฒนาการท่องเที่ยวและการบริการ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวซึ่งจังหวัดได้วางเป้าหมายไว้ 7 จุด 7 พื้นที่ใหญ่ ๆ คือ ตำบลธรรมามูล ตำบลมะขามเฒ่า ตำบลเขาท่าพระ ตำบลตลุก/บางหลวง ตำบลชัยนาท และตำบลแพรกศรีราชา ดังยุทธศาสตร์ต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์จังหวัดชัยนาท

1. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้านการเกษตร
2. การสร้างโอกาสและกระจายรายได้
3. การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้
4. การส่งเสริมและพัฒนาไปสู่เมืองน่าอยู่
5. การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ยุทธศาสตร์ของจังหวัดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้แก่ การสร้างโอกาสและกระจายรายได้ ประกอบด้วยกลยุทธ์และโครงการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเกษตรและวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

ทางด้านเศรษฐกิจ

1. โครงการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับสินค้า หน่วยงานที่รับผิดชอบ พัฒนาชุมชนจังหวัดชัยนาท
2. โครงการส่งเสริมเพิ่มโอกาสการเรียนรู้กระบวนการผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัย หน่วยงานที่รับผิดชอบ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชัยนาท
3. โครงการเพิ่มศักยภาพด้านวิชาชีพสู่ประชาชนชาวชัยนาทที่ด้อยโอกาสและยากจน หน่วยงานที่รับผิดชอบ วิทยาลัยเทคนิคชัยนาท
4. โครงการส่งเสริมประชาสัมพันธ์หมู่บ้านต้นแบบ OTOP หน่วยงานที่รับผิดชอบ พัฒนาชุมชนจังหวัดชัยนาท
5. โครงการศึกษาวิจัยการศึกษาคุณภาพการผลิตสินค้า OTOP หน่วยงานที่รับผิดชอบ พัฒนาชุมชนจังหวัดชัยนาท

6.โครงการพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานที่รับผิดชอบ
อุตสาหกรรมจังหวัดชัยนาท

7.โครงการพัฒนาคุณภาพอาหารสู่การรับรองมาตรฐานและเพิ่มมูลค่า หน่วยงานที่
รับผิดชอบ อุตสาหกรรมจังหวัดชัยนาท

การพัฒนาการตลาด

1. โครงการจ้างนักการตลาดเพื่อเชื่อมโยงผลผลิตสู่ตลาดในทุกระดับ หน่วยงานที่
รับผิดชอบ พาณิชยจังหวัดชัยนาท

2.โครงการปรับปรุงร้าน CEO หน่วยงานที่รับผิดชอบ พัฒนาชุมชนจังหวัดชัยนาท

3.โครงการประชาสัมพันธ์สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หน่วยงานที่รับผิดชอบ พัฒนา
ชุมชนจังหวัดชัยนาท

4.โครงการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการสร้างกลยุทธ์การตลาดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับ
ผลิตภัณฑ์ OTOP หน่วยงานที่รับผิดชอบ อุตสาหกรรมจังหวัดชัยนาท

5.โครงการส่งเสริมเอกลักษณ์สินค้าที่ระลึกภายใต้ตราสัญลักษณ์ Chainat Brand จังหวัด
ชัยนาท หน่วยงานที่รับผิดชอบ พาณิชยจังหวัดชัยนาท

6.โครงการ Road Show สินค้า OTOP 4 ภาค หน่วยงานที่รับผิดชอบ พัฒนาชุมชนจังหวัด
ชัยนาท

7. โครงการฝึกอบรม และศึกษาดูงานการตลาดสินค้าเกษตร (ส้มโอขาวแตงกวาและหญ้า
แพงโกล่า) หน่วยงานที่รับผิดชอบ พาณิชยจังหวัดชัยนาท

ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อสังคมของประเทศ

- ช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่น
- ช่วยสร้างความเจริญทางสังคมให้แก่ท้องถิ่น
- ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
- ช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น
- ช่วยกระตุ้นให้มีการคิดค้นนำทรัพยากรส่วนเกินที่ไร้ค่ามาประดิษฐ์เป็นสินค้าที่ระลึก

จำหน่าย (นिरนาม.2551)

การพัฒนาการท่องเที่ยวและบริการ

1.โครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท หน่วยงานที่รับผิดชอบ สวท.
ชัยนาท

2.โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ลานพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ของจังหวัดชัยนาท หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานจังหวัด
ชัยนาท

- 3.โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณวัดปากคลองมะขามเฒ่า หน่วยงานที่รับผิดชอบ ที่ทำการปกครองอำเภอวัดสิงห์
- 4.โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เกาะกลางถนน ทางหลวงหมายเลข 3465 หน่วยงานที่รับผิดชอบ ที่ทำการปกครองอำเภอ สรรคบุรี
- 5.โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานที่รับผิดชอบ อำเภอสรรพยา
- 6.โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสวนนกชัยนาท หน่วยงานที่รับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท
- 7.โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และทำเทียบเรือบริเวณวัดพิบูลงาม หน่วยงานที่รับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลคู้้งสำเภา
- 8.โครงการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท หน่วยงานที่รับผิดชอบ สำนักงานจังหวัดชัยนาทร่วมกับ ศูนย์การท่องเที่ยวฯ
- 9.โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ลุ่มแม่น้ำท่าจีน หน่วยงานที่รับผิดชอบ เทศบาลตำบลวัดสิงห์
- 10.โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์รอยพระพุทธบาท วัดเขาหิน หน่วยงานที่รับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองมะโมง
- 11.โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมวัดธรรมมูลารวิหาร หน่วยงานที่รับผิดชอบ วัดนธรรมจังหวัดชัยนาท
- 12.โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ริมแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำอำเภอสรรพยา หน่วยงานที่รับผิดชอบ เทศบาลตำบลสรรพยา
- 13.โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวประจำอำเภอวัดสิงห์เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี หน่วยงานที่รับผิดชอบ อบต.มะขามเฒ่า ร่วมกับศูนย์การท่องเที่ยวฯ และสำนักงานจังหวัดชัยนาท
- 14.โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์การท่องเที่ยวประจำอำเภอสรรพยา หน่วยงานที่รับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลสรรพยา
- 15.โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์วัดพระยาแพรง อ.สรรคบุรี จ. ชัยนาท หน่วยงานที่รับผิดชอบ เทศบาลตำบลแพรงศรีราชา
- 16.โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวประจำอำเภอสรรคบุรีเทศบาลตำบลแพรงศรีราชา
- 17.โครงการพัฒนารอยพระพุทธบาทจำลอง วัดเขาท่าพระ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานที่รับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาท่าพระ

18. โครงการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเกาะเมืองท่าอู่ทอง หน่วยงานที่รับผิดชอบ ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดชัยนาทร่วมกับ อบต. หันคา

19. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บึงระหานใหญ่ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดชัยนาทร่วมกับ อบต. หันคา(สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2550)

จุดเน้นในการพัฒนาของจังหวัดชัยนาท

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ร่วมกับจังหวัดชัยนาท ทำการวิจัย ยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาทั้งพื้นที่ในจังหวัดและประเด็นที่เป็นความต้องการของพื้นที่ ปรากฏว่า จุดเน้นในการพัฒนาของจังหวัดชัยนาทด้านการเกษตรแยกรายอาชีพ ดังนี้

ข้าว คือ การส่งเสริมการผลิตข้าวปลอดภัย ส่งเสริมการใส่ปุ๋ยในนาข้าวตามค่าวิเคราะห์ดิน ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการพัฒนาระบบรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว

ส้มโอ คือ การสร้างแหล่งรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่ายภายในประเทศและส่งออก ต่างประเทศ ส่งเสริมการผลิตส้มโอในระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างถูกต้อง ส่งเสริมการขายส้มโอขาวแตงกวาโดยการจัดงานทั้งในจังหวัด และต่างจังหวัด สร้างเอกลักษณ์สำคัญของส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวาของจังหวัดชัยนาท

การท่องเที่ยว คือ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมการเกษตร และ **ซื้อสินค้าของฝาก การประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลักในจังหวัดชัยนาท และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวระหว่างจังหวัด**

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ด้านการเกษตร สร้างโอกาสและกระจายรายได้ของจังหวัดชัยนาท ทำให้เกิดการส่งเสริม พัฒนาเพื่อยกระดับสินค้าเกษตรและสร้างโอกาสเรียนรู้กระบวนการผลิตทางการเกษตร ในด้านวิสาหกิจชุมชนเป็นการพัฒนาคุณภาพสินค้าสู่การรับรองมาตรฐานและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ นอกจากนั้นยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน การศึกษาศักยภาพและการพัฒนาขีดความสามารถการท่องเที่ยว ช่วยติดตามประเมินการ พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้านการเกษตร ตามแผนยุทธศาสตร์จังหวัดเป็นการนำผลวิจัยมาสังเคราะห์แนวทางการพัฒนากิจกรรมการ ท่องเที่ยวตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเพื่อนำกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจ ชุมชนมาส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกันในจังหวัดชัยนาทและจังหวัดใกล้เคียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 ศึกษาศักยภาพในการพัฒนาขีดความสามารถการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน
- 3.2 ศึกษาแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาขีดความสามารถการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน
- 3.3 ศึกษากระบวนการการผลิตเชิงเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 3.4 ประเมินมาตรฐานผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของกลุ่ม
- 3.5 สังเคราะห์แนวทางส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน

นิยามศัพท์(Term Definition)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่มีลักษณะรวมกลุ่มชาวบ้านดำเนินการดังต่อไปนี้
 กิจกรรมผลิตสินค้า กิจกรรมบริการ กิจกรรมค้าปลีก กิจกรรมค้าส่ง และวิสาหกิจขนาดย่อมสมาชิกไม่เกิน 50 คน ขนาดกลางไม่เกิน 200 คน

การพัฒนาขีดความสามารถ หมายถึง การพัฒนาฝึกอบรมพนักงานให้มีความเชี่ยวชาญในงานตรงตามความรู้ความสามารถในการเป็นผู้ปฏิบัติงานให้บริการการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาด้านทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาระบบงาน และจิตสำนึกในการทำงาน

ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง ขีดความสามารถ หรือความพร้อมที่จะกระทำให้เป็นผลสำเร็จของชุมชนในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านมูลค่าเพิ่ม และด้านการส่งเสริมการตลาด

บูรณาการ หมายถึง การระดม เชื่อมโยง ผนึกกำลัง ระดมทรัพยากรที่มีอยู่ และความคิด(ทุนทางสังคม) จากทุกภาคส่วน เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และประโยชน์ร่วมกัน โดยแนวทาง มีเวทีพูดคุย ประชุมร่วมกัน เพื่อสัมมนาศักยภาพทางชุมชน / สังคมโดยกำหนดการทำงานร่วมกัน กำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกัน

การจัดทำแผนชุมชน หมายถึง การค้นหาปัญหาของชุมชน (ข้อมูลของชุมชน) เพื่อกำหนดอนาคตของชุมชน มีแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยใช้ระบบการมีส่วนร่วมทุกรูปแบบร่วมกันของชุมชน เพื่อกำหนดรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยว / โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน และต้องร่วมกันกลั่นกรองความต้องการและสอดคล้องของชุมชน

กระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์ชุมชน หมายถึง ทำความเข้าใจในการจัดทำแผน โดยการสำรวจข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการเพื่อจัดลำดับความสำคัญ

ยุทธศาสตร์ หมายถึง รูปแบบการทำงานกลุ่มที่มีวิสัยทัศน์ในการปรับปรุงความพร้อมและความสามารถของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการเกษตรในระยะสั้นและระยะยาว

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวชุมชนเกษตรกรรม วนเกษตร สมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมทั้งสถาบันวิจัยการเกษตรในพื้นที่ 7 ตำบล

ขอบเขตของการวิจัย

6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

(1) ศึกษาศักยภาพในการพัฒนาขีดความสามารถในการท่องเที่ยววิสาหกิจชุมชนและการเกษตร

(2) ศึกษากระบวนการผลิตวิสาหกิจชุมชนและการเกษตร

(3) สังเคราะห์รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยววิสาหกิจชุมชนเพื่อและการเกษตร
การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววิสาหกิจชุมชนและการเกษตร

6.2 ขอบเขตด้านประชากร เป็นสมาชิกหรือเจ้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการเกษตร 7 ตำบลในเขตอำเภอ วัดสิงห์ อำเภอเมือง สรรพยา และสรรคบุรีจังหวัดชัยนาท ได้แก่ นายกรองนายก อบต. สมาชิก อบต.และเจ้าหน้าที่ พัฒนาชุมชน ตำบลมะขามเฒ่าอำเภอวัดสิงห์ จำนวน 20 คน ตำบลธรรมามูลอำเภอเมืองจำนวน 20 คน ตำบลเขาท่าพระอำเภอเมืองจำนวน 20 คน ตำบลดุก อำเภอสรรพยาจำนวน 20 คน ตำบลบางหลวงอำเภอสรรพยาจำนวน 20 คน เทศบาลตำบลชัยนาท อำเภอเมืองจำนวน 20 คน เทศบาลแพรกศรีราชาอำเภอสรรคบุรีจำนวน 20 คน รวม 140 คน

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 7 ตำบล รวม 13 ผลิตภัณ์ชุมชน กลุ่มละ 5 คน จำนวน 65 คน

สมาชิกเกษตรกรดีเด่น 7 ตำบล 8 กลุ่มๆ ละ 5 คนคัดเลือกเกษตรกร รวม 40 คน

6.3 ขอบเขตด้านเวลา มิถุนายน- ธันวาคม ปี 2551-2552

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย (Expected Result & Appreciation)

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการเกษตร ตามยุทธศาสตร์จังหวัด ในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้านการเกษตร และการสร้างโอกาสและกระจายรายได้ สอดคล้องกับโครงการประชาสัมพันธ์สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์ ส่งเสริมเอกลักษณ์สินค้าที่ระลึกภายใต้ตราสัญลักษณ์ Chainat Brand จังหวัดชัยนาท การพัฒนาการท่องเที่ยวและบริการ และสำรวจและวิเคราะห์การจัดตั้งศูนย์การตลาด

ผลิตผลเกษตรในพื้นที่ ซึ่งจะนำมาซึ่งการพัฒนาพื้นที่บนพื้นฐานอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนำไปสู่การยกระดับความสำเร็จของการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวการพัฒนากลุ่มผลิตภัณฑ์และการเกษตร ร่วมกับวิสาหกิจที่มีความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ธุรกิจรับช่วง การท่องเที่ยว การสืบทอด ภูมิปัญญา 7 ตำบล โดยคำนึงถึงวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชน ในการรักษาวิถีชีวิตที่ทรงคุณค่า ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น อันเป็นความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม